

Pro memoria – magister prawa Zbigniew Lisowski

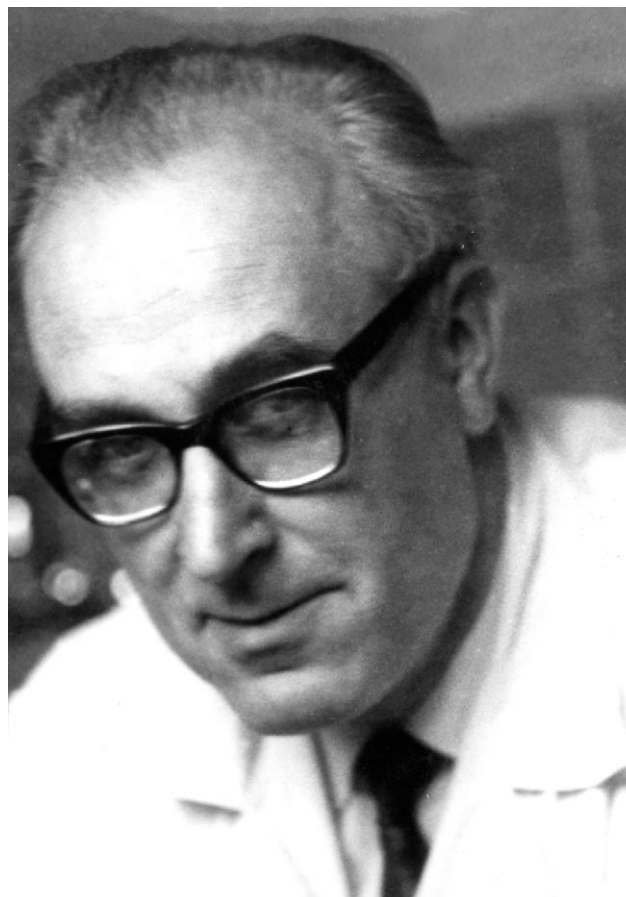
25 grudnia 2007 roku mija pierwsza rocznica śmierci magistra prawa Zbigniewa Lisowskiego (pseudonim konspiracyjny „Płomień”), emerytowanego Starszego Wykładowcy Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Pomimo upływu kilkunastu miesięcy od dnia Jego śmierci, dalej trudno pogodzić się z Jego odejściem, pomimo że w ostatnich latach niedostatki zdrowia nie pozwalały mu na czynny udział w życiu Katedry. Zawsze jednak tak w okresie aktywnej pracy zawodowej, jak i po przejściu na emeryturę, wszystko co wiązało się z krakowską Katedrą i Zakładem nie było mu obojętne. Radował się z sukcesów, martwił niepowodzeniami. Gdyby sparafrazować starą paremię lekarską „dobro chorego najwyższym prawem” to dla Zbyszka „dobro Katedry i Zakładu” było czymś najważniejszym, najistotniejszym, to było dla Niego „naczelną dewizą”, którą sam realizował i starał się zaszczerpić innym.

Zbyszek należał do tego pokolenia Polaków, dla części którego losy życiowe nie były zawsze najlaskawsze a czasami wręcz tragiczne. Urodził się 12 maja 1924 roku w Krakowie. Po ukończeniu szkoły podstawowej w Rabce kontynuuje naukę w Gimnazjum Miejskim w Jordanowie. Dalszą edukację przerwała okupacja niemiecka. Pracując kontynuował naukę na tajnych kompletach.

Z działalnością konspiracyjną związany był od 1943 roku do stycznia 1945 roku (Armia Krajowa – Bataliony Chłopskie). Od lutego 1945 roku włącza się w niepodległościowy ruch podziemny zorganizowany na Podhalu przez Józefa Kurasia – „Ognia”.

Swoją działalność w podziemiu niepodległościowym ujawnił po ogłoszeniu ustawy amnestyjnej z dnia 22.02.1947 roku (Dz.U. R.P. nr 20 poz. 78). Wydawało się, że nastąpił w Jego życiu okres normalności. Nadrabia utracony czas uzyskując świadectwo dojrzałości w Liceum Ogólnokształcącym im. Królowej Wandy w Krakowie. W 1948 roku

podejmuje studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W styczniu 1950 roku zostaje aresztowany i pozbawiony wolności na lat cztery. Śledztwo prowadzone było przez Wojskową Prokuraturę w Krakowie w oparciu o art. 86 § 1 i § 2 Kodeksu Karnego Wojska Polskiego oraz art. 51 Dekretu z dnia 13 czerwca 1946 roku „o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa” (zarzut zbrodni stanu).

Z takim „obciążeniem życiorysowym” po uzyskaniu wolności nie było łatwe znalezienie pracy. Dzięki ludziom dobrej woli znalazł zatrudnienie w Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Krakowie (obecnie Szpital Specjalistyczny im. J. Babińskiego). Został zatrudniony w laboratorium szpitalnym przy równoczesnym stworzeniu mu warunków uzyskania kwalifikacji laboranta medycznego w zakresie techniki laboratoryjnej histopatologicznej. Ukończył kurs laborantów chemicznych w Warszawie oraz trzymiesięczne przeszkolenie w Pracowni Fotografii Naukowej w Katedrze Anatomii Patologicznej AM w Krakowie. Podjął przerwane uwięzieniem studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Uzyskał dyplom i tytuł magistra prawa w dniu 29 czerwca 1963 roku na podstawie przedło-

żonej pracy: „Identyfikacja łusek z broni palnej przy pomocy polistyrenu i opylania metalem w próżni”. Przedstawiona praca została oceniona jako bardzo dobra. I taką samą ocenę otrzymał po złożeniu egzaminu magisterskiego.

Z rekomendacji profesora Jana Olbrychta i z poparciem docenta Jana Kobieli pełniącego wówczas obowiązki Kierownika Zakładu Medycyny Sądowej, jesienią 1962 roku Zbigniew Lisowski zostaje zatrudniony jako laborant medyczny. W kolejnych latach zatrudniony był na stanowiskach: asystenta naukowo-technicznego (1963-1965), starszego asystenta (1965-1971), wykładowcy (1971-1976) i starszego wykładowcy (1976-1989). W roku 1989 przechodzi na emeryturę, ale aż do roku 1993 pracuje w Zakładzie na cząstkowym etacie.

W wewnętrznej strukturze Zakładu Medycyny Sądowej Zbyszek był organizatorem i kierownikiem Pracowni Fotograficzno-Dokumentacyjnej, która weszła w późniejszym czasie w strukturę powstałej z Jego inicjatywy Pracowni Kryminalistycznej.

Pracownia Kryminalistyczna była czymś unikalnym i niepowtarzalnym w skali krajowej. Ten typ Pracowni stanowił modelowy wzór współpracy kryminalistyka, któremu nie obca była problematyka biologiczna z medykiem sądowym. W rozumieniu Zbyszka: „w charakterze omawianej Pracowni występuje ściśle zazębianie się dwóch dyscyplin naukowych prawa i medycyny – czego konieczność podkreślał profesor Jan Olbrycht”.

W profilu Pracowni mieściły się badania śladów działania broni palnej, obrażeń prądem elektrycznym, rekonstrukcje wypadków drogowych. Szczególnym i istotnym zakresem badań było rozpoznawanie i identyfikacja narzędzi czynów. W zakresie tej dziedziny – badań mechanoskopowych – Zbyszek nie miał sobie równych, był poza wszelką konkurencją. Badania mechanoskopowe mają dwojaki wymiar. Jeden to identyfikacja zabezpieczonych narzędzi na miejscu dokonanego przestępstwa i poszukiwanie takich śladów na odzieży, na ciele ofiary, które pozwoliłyby na potwierdzenie (identyfikacja grupowa, a zwłaszcza cenniejsza identyfikacja indywidualna) względnie wykluczenie przesłanych do badań narzędzi. O wiele trudniejszy charakter ma drugi wymiar tych badań – „kierunek odwrotny” to jest typowanie użytych przez sprawców narzędzi wyłącznie w oparciu o ustalone w toku badań sekcyjnych obrażenia tak w powłokach skórnych, jak i strukturach kostnych. Znakomite wyniki uzyskiwane przez Zbyszka w tej dziedzinie były następstwem autentycznych procesów twórczych, bez możliwości posługiwania się gotowymi schematami. Wymagało to wielkiej wyobraźni popartej żmudnymi często wielogodzinnymi analizami tak w oglądzie makro-

skopowym jak i w mikroskopie porównawczym. Wszystkie te ekspertyzy miały znakomicie opracowaną dokumentację fotograficzną a przykłady tych unikalnych ekspertyz można znaleźć w aktach spraw sądowych oraz w wielu publikacjach. Jest autorem lub współautorem 48 publikacji naukowych. Wiele z nich to prace o charakterze oryginalnym. Wymienić tu można:

- opracowanie metody wykrywania śladów metali, szczególnie przydatnej podczas badań obrażeń postrzałowych oraz śladów porażen prądem elektrycznym,
- opracowanie metody pobierania środka kryjącego jak tusz, druk bez uszkodzenia materiału dowodowego podczas badania dokumentów. Praca ta wygłoszona na VII Sympozjum Nauk Sądowych w roku 1975 w Zurychu wzbudziła uznanie i bardzo duże zainteresowanie,
- praca nad mikrouszkodzeniami kości i wylewami śródkostnymi krwi w badaniach urazów czaszki i urazów kończyn w wypadkach drogowych.

Zwrócić należy uwagę na te publikacje o charakterze nowatorskim, które znalazły zastosowanie w praktyce biegłych medyków sądowych jak np. wykorzystanie folii do daktyloskopii w zbieraniu i badaniu mikrośladów, czy zabezpieczania śladów prochu przy użyciu rozpylonego lakieru. Ten sam

walor prezentowało doniesienie dotyczące śladów na obuwiu w badaniach kryminalistycznych ofiar wypadków drogowych. W tym omówieniu dorobku naukowego nie można pominąć również niezwykle cennych publikacji o charakterze kazuistycznym.

Pisząc ten wspomnieniowy tekst o Zbyszku myślę, że zapisał On chlubną kartę w dziejach – liczącej ponad dwieście lat – krakowskiej Katedry Medycyny Sądowej.

***

Prochy magistra prawa Zbigniewa Lisowskiego spoczęły na dwóch cmentarzach w Krakowie (Rakowice) i w Rabce Zdroju.

dr med. Erazm Baran

ZBIGNIEW LISOWSKI BIBLIOGRAFIA PRAC NAUKOWYCH

1. Grochowska Z., Lisowski Z.: Zastosowanie ultradźwięków do ekstrakcji trucizn organicznych z tkanek ludzkich. *Przegl. Lek.* 1964, XX, seria II, 10, 450.
2. Kobiela J. S., Próchnicka B., Lisowski Z.: Obrażenia postrzałowe z aparatów stosowanych do ogłuszania i w budownictwie. *Probl. Krym.* 1965, 54, 215-222.
3. Jaegermann K., Lisowski Z.: Niezwykłe przypadkowe porażenie prądem elektrycznym. *Probl. Krym.* 1965, 56/57, 545-549.
4. Grochowska Z., Lisowski Z.: Papierchromatographischer Nachweis von Metallspuren in den Schussverletzungen. *Aktuelle Fragen der gerichtl. Med.* Verlag: Martin Luther Universität Halle-Wittenberg 1965, 121.
5. Lisowski Z.: Zmodyfikowana metoda kontakto-dyfuzyjna do wykrywania śladów metali. *Przegl. Lek.* 1966, XXII, seria II, 2, 296-298.
6. Lisowski Z.: Ilościowe oznaczanie cząstek metali przy obrażeniach postrzałowych metodą spektrofotometrii z zastosowaniem ekstrakcji za pomocą ultradźwięków i chromatografii bibułowej. *Przegl. Lek.* 1967, XXIII, seria II, 2, 296-298.
7. Lisowski Z., Baran E.: Zabezpieczanie śladów prochu przy obrażeniach postrzałowych rozpylnym lakierem. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1968, 18, 1, 139-141.
8. Kobiela J. S., Lisowski Z.: Wykrywanie śladów metali w praktyce sądowo-lekarskiej. *Probl. Krym.* 1968, 72, 210-217.
9. Grochowska Z., Lisowski Z.: Oznaczanie butapirazolu zmodyfikowaną metodą Stas-Otto. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1969, 19, 2, 69-71.
10. Lisowski Z., Baran E., Dębski T.: Kolizje między pieszym a pojazdem w świetle badań medycyno-sądowych i kryminalistycznych. *Probl. Krym.* 1969, 78, 192-194.
11. Lisowski Z.: Zastosowanie „Pancobromu” w sporządzaniu mikrofotografii preparatów histologicznych. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1970, 20, 1, 125-128.
12. Kobiela J. S., Lisowski Z.: Identyfikacja narzędzia zabójstwa. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1971, 21, 2, 111-114.
13. Lisowski Z.: Ślady na butach jako element badania kryminalistycznego w wypadku drogowym. *Probl. Krym.* 1971, 89, 90-94.
14. Kobiela J. S., Lisowski Z.: Identyfikacja narzędzi czynu (w:) *Medycyna Sądowa* pod red. Popielski B., Kobiela J. PZWL Warszawa, 1972, rozdział XVII, 259-272.
15. Kobiela J. S., Lisowski Z.: Broń palna i obrażenia postrzałowe (w:) *Medycyna Sądowa* pod red. Popielski B., Kobiela J. PZWL Warszawa, rozdział XVIII, 273-293.
16. Lisowski Z., Trela F.: Niezwykły przypadek samobójstwa – postrzelenie z aparatu do wystrzeliwania kołków. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1972, 22, 1, 89-91.
17. Lisowski Z., Baran E., Dębski T.: Charakterystyka śladów strzału z pistoletu P-64 i pistoletu maszynowego wz.63. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1972, 22, 2, 275-281.
18. Lisowski Z., Baran E.: Indywidualna identyfikacja deski jako narzędzia zabójstwa. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1973, 23, 1, 63-68.
19. Lisowski Z., Baran E.: Zabójstwo czy nieumyślne spowodowanie śmierci w świetle badań identyfikacyjnych narzędzia. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1973, 23, 2, 339-343.
20. Kieć-Kononowicz K., Lisowski Z.: Odpryski lakieru jako mikroślady w praktyce sądowo-lekarskiej. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1974, 24, 2, 287-289.
21. Dębski T., Lisowski Z.: Badania nad sprawnością amunicji kal. 9 mm pochodzącej z czasów II wojny światowej. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1974, 24, 2, 295-297.
22. Jaegermann K., Falkowski J., Lisowski Z., Trela F.: Samobójcze postrzelenie się kierowcy i czołowe zderzenie się dwóch pojazdów. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1975, 25, 1, 79-82.
23. Lisowski Z., Ciecieręga S.: Rzadki przypadek zamierzonego zniszczenia zwłok przez spowodowanie eksplozji. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1975, 25, 2, 199-202.
24. Lisowski Z.: Wykorzystanie folii do daktyloskopii w metodyce zabezpieczania i badania mikrośladów. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1975, 25, 3, 233-236.

25. Lisowski Z., Marek Z.: A new method of examining typed and printed texts. *Forens. Sci.* 1975, 5, 2, 148.
26. Lisowski Z., Marek Z., Baran E.: Badania identyfikacyjne narzędzia w sprawie Zdzisława Marchwickiego. *Probl. Praworządności* 1977, 4, 1-21.
27. Baran E., Lisowski Z.: Identyfikacja pojazdu jako wynik kompleksowych badań sądowo-lekarskich ofiary wypadku drogowego. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1977, 27, 4, 325-329.
28. Lisowski Z., Baran E., Pawlicki R.: Ogniskowe przebarwienia śródkościa pokrywy czaszki jako ślad urazu. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1980, 30, 2, 109-114.
29. Gross A., Lisowski Z.: Nietypowy obraz ran wskutek postrzału z broni myśliwskiej. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1980, 30, 4, 315-319.
30. Baran E., Lisowski Z.: Zabójstwo czy nieszczęśliwy wypadek komunikacyjny – rekonstrukcja sądowo-lekarska i kryminalistyczna. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1981, 31, 1, 61-66.
31. Gross A., Trela F., Lisowski Z., Kunz J.: Izolowany krwotok podpajęczynówkowy na podstawie mózgu. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1981, 31, 1, 67-72.
32. Marek Z., Lisowski Z., Baran E., Trela F.: Znaczenie czynności medyczno-sądowych i kryminalistycznych we wstępnej fazie dochodzenia. *Probl. Praworządności* 1981, 2, 33-37.
33. Lisowski Z., Baran E., Marek Z.: Trauma-diagnostik durch Untersuchung ungebrochener Knochen. *Arch. f. Krim.* 1981, 167, 110-116.
34. Lisowski Z., Marek Z.: Hyperpigmentation in the long bones of the lower limbs as a basis for vehicle identification and traffic accident reconstruction. *Fores. Sci. Int.* 1982, 20, 251-255.
35. Marek Z., Kuśmiderski J., Lisowski Z.: Identyfikacja człowieka na podstawie zdjęć radiologicznych zatok czołowych. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1983, 33, 2, 109-114.
36. Marek Z., Kuśmiderski J., Lisowski Z.: Radiogramme des Stirnhöhlen als Grundlage für der Identifizierung von Katastrophenopfern und von unbekanten Skeletten. *Arch. f. Krim.* 1983, 172, 1/2, 1-6.
37. Lisowski Z., Pohl J.: Ocena śladów strzału z broni myśliwskiej amunicją śrutową z zastosowaniem koncentratora. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1984, 34, 3, 189-192.
38. Marek Z., Turowska B., Lisowski Z., Opolska B., Próchnicka B., Trela F.: Sądowo-lekarskie problemy badania zwłok rozkawałkowanych. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1985, 35, 2, 114-121.
39. Baran E., Lisowski Z.: Uraz mechaniczny czy postrzał przyczyną zgonu. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1985, 35, 3, 129-135.
40. Lisowski Z.: Problemy opiniowania w przypadku tzw. nadziania się na nóż. *Probl. Praworządności* 1985, 11, 30-34.
41. Marek Z., Turowska B., Opolska-Bogusz B., Próchnicka B., Kołodziej J., Baran E., Lisowski Z.: Zabójstwa na tle seksualnym w latach 1920-1984. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1986, 36, 3, 167-175.
42. Lisowski Z., Pohl J.: Niebezpieczne narzędzie w prawie karnym (spojrzenie kryminalistyka) 1987, 11, 43-48.
43. Pohl J., Lisowski Z.: Leon Wachholz jako pionier badań mechanoskopowych w medycynie sądowej. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1987, 37, 4, 222-223.
44. Marek Z., Lisowski Z., Pohl J.: Rozbita butelka jako narzędzie czynu w przypadkach zabójstw. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1989, 39, 4, 239-244.
45. Pohl J., Lisowski Z., Baran E.: Niezwykły przypadek identyfikacji kopyt krowy jako narzędzia czynu. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1990, 40, 2, 115-117.
46. Baran E., Lisowski Z., Marek Z., Pohl J.: Sądowo-lekarskie i kryminalistyczne badania zwłok ze zbiorowych mogił w lasach turzańskich w województwie rzeszowskim. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1991, 41, 1, 4-39.
47. Baran E., Lisowski Z.: Spełnienie testamentu ś.p. Profesora Jana Olbrychta. *Kronika Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika w Krakowie* 1993, 7, 55-56.
48. Pohl J., Lisowski Z.: Ciekawy przypadek identyfikacji nietypowego narzędzia w sprawie zabójstwa dwóch kobiet. *Arch. Med. Sąd. Krym.* 1994, 44, 1, 127-131.